

MUSIQA O'QITUVCHILARI TAYYORLASHDA AXLOQIY VA BADIY
KOMPETENSIYALARNI RIVOJLANTIRISH

Nabijonov Ravshanbek Obidjon o'g'li

Navoiy davlat universiteti

«Musiqiy ta'lim» kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya: Maqola bo'lajak musiqa o'qituvchilarini tayyorlash jarayonida axloqiy va badiiy kompetensiyalarni shakllantirishning pedagogik asoslarini o'rganishga bag'ishlangan. Tadqiqotda pedagogik yondashuvlar, madaniy qadriyatlar va badiiy didni rivojlantirish metodlari tahlil qilinadi. Shu bilan birga, interaktiv va innovatsion metodlarning ta'lim jarayonida axloqiy va badiiy kompetensiyalarni rivojlantirishga ta'siri ko'rib chiqiladi. Tadqiqot natijalari bo'lajak musiqa o'qituvchilarining kasbiy va shaxsiy rivojlanishini ta'minlashda axloqiy va badiiy kompetensiyalarni integratsiyalashning samaradorligini tasdiqlaydi.

Kalit so'zlar: musiqa o'qituvchilari tayyorlash, axloqiy kompetensiyalar, badiiy kompetensiyalar, pedagogik yondashuvlar, madaniy qadriyatlar, interaktiv metodlar, innovatsion pedagogika, ijodiy faoliyat, musiqiy meros.

Musiqa o'qituvchilarini tayyorlash jarayonida axloqiy va badiiy kompetensiyalarni rivojlantirish muhim ahamiyatga ega. Bu kompetensiyalar talabalarning kasbiy, madaniy va shaxsiy rivojlanishini ta'minlaydi, ularni pedagogik faoliyatga tayyorlaydi. Axloqiy kompetensiyalar orqali talabalarda professional etik me'yorlar, mas'uliyat va o'quvchilarga hurmat hissi shakllanadi. Badiiy kompetensiyalar esa musiqiy did, ijodiy fikrlash va badiiy tafakkur rivojlanishiga xizmat qiladi.

Interaktiv va innovatsion pedagogik metodlar yordamida bo'lajak musiqa o'qituvchilari axloqiy va badiiy kompetensiyalarini samarali rivojlantirish imkoniyatiga ega bo'ladi. Shu yo'l bilan talabalarda kasbiy kompetensiyalarni shakllantirish bilan birga, pedagogik va madaniy ong, badiiy estetik did va ijodiy yondashuvlar mustahkamlanadi.

Musiqa o'qituvchilarini tayyorlash jarayonida axloqiy va badiiy kompetensiyalarni rivojlantirish muhim pedagogik vazifa hisoblanadi. Axloqiy kompetensiyalar talabalarda professional etik me'yorlar, mas'uliyat, adolat va o'quvchilarga hurmat hissini shakllantiradi. Shu bilan birga, badiiy kompetensiyalar musiqiy did, ijodiy tafakkur va estetik sezgirlikni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Bo'lajak musiqa o'qituvchilarining kasbiy va shaxsiy rivojlanishini ta'minlashda bu ikki kompetensiya o'zaro uyg'un ishlashga majbur.

Badiiy kompetensiyalarni shakllantirish jarayonida talabalarga nafaqat nazariy bilimlar, balki amaliy mashg'ulotlar orqali musiqiy merosni o'rganish imkoniyati yaratiladi. Masalan, talaba maqom yoki xalq qo'shiqlarini ijro etish jarayonida nafaqat ritm, melodiya va harmoniya qonunlarini o'rganadi, balki undagi badiiy ifoda va madaniy mazmunni ham anglaydi. Shu tarzda, badiiy kompetensiyalar pedagogik jarayonda talabalarning ijodiy va analitik fikrlashini rivojlantiradi, ularga musiqa san'ati va madaniy qadriyatlarni tushuntirish qobiliyatini beradi.

Axloqiy kompetensiyalarni rivojlantirish pedagogik jarayonda talabalarning madaniy va ijtimoiy ongini oshirishga yordam beradi. Musiqiy asarlar orqali talabalarda axloqiy qadriyatlar, hurmat, sabr-toqat, hamkorlik va professional mas'uliyat kabi xislatlar shakllanadi. Shu bilan birga, talaba pedagogik faoliyatda o'quvchilarga axloqiy va badiiy jihatlarni yetkazish imkoniga ega bo'ladi.

Interaktiv va innovatsion pedagogik metodlar axloqiy va badiiy kompetensiyalarni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Talabalar guruh ishlari, loyiha asosida ishlash, multimedia va raqamli platformalar yordamida musiqiy merosni o'rganadilar va amaliy mashg'ulotlarda qo'llaydilar. Masalan, talaba tarixiy musiqiy asarni tahlil qilib, uni darslarda ijro etish va pedagogik vosita sifatida tatbiq etish uchun materiallar tayyorlaydi. Shu tarzda interaktiv metodlar bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy va ijodiy ko'nikmalarini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Badiiy va axloqiy kompetensiyalarni uyg'unlashtirish bo'lajak musiqa o'qituvchilarining ijodiy va pedagogik salohiyatini oshiradi. Talabalar murakkab musiqiy strukturalarni tahlil qiladi, ularni ijro etadi va pedagogik jarayonda amaliy qo'llashni o'rganadi. Shu yo'l bilan bo'lajak o'qituvchilar kasbiy faoliyatda yuqori kompetentsiyali mutaxassis sifatida shakllanadi.

Axloqiy va badiiy kompetensiyalarni rivojlantirish jarayonida madaniy merosning o'rni katta. Samarqand musiqiy merosi misolida talabalarga tarixiy va zamonaviy musiqa an'analari tanishtiriladi. Talabalar tarixiy asarlarni o'rganish orqali nafaqat musiqa texnikasini, balki san'atning badiiy va madaniy jihatlarni ham tushunadi. Shu bilan birga, pedagogik jarayonda axloqiy va badiiy kompetensiyalarni rivojlantirish bo'yicha amaliy yondashuvlar shakllanadi.

Shuningdek, axloqiy va badiiy kompetensiyalarni rivojlantirish bo'lajak musiqa o'qituvchilarining motivatsiyasini oshiradi. Musiqiy meros bilan ishlash jarayoni talabalarda kasbiy faoliyatga qiziqish uyg'otadi, ularni mustaqil o'qishga, ijodiy

qarorlar qabul qilishga va pedagogik uslublarni shakllantirishga undaydi. Shu bilan birga, madaniy qadriyatlarni integratsiyalash talabalarda milliy identifikatsiya va san'atga hurmatni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, axloqiy va badiiy kompetensiyalarni rivojlantirish musiqa o'qituvchilarini tayyorlash jarayonining ajralmas qismi hisoblanadi. Interaktiv va innovatsion metodlar yordamida pedagogik jarayon boyitiladi, talabalarning kasbiy va shaxsiy rivojlanishi ta'minlanadi. Shu tariqa, bo'lajak musiqa o'qituvchilari yuqori professional darajada tayyorlanadi va pedagogik faoliyatda muvaffaqiyatli faoliyat ko'rsatish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Axloqiy va badiiy kompetensiyalarni rivojlantirish bo'lajak musiqa o'qituvchilarini tayyorlash jarayonida asosiy pedagogik vazifa hisoblanadi. Badiiy kompetensiyalar talabalarning ijodiy tafakkuri, estetik didi va musiqiy mahoratini shakllantiradi, axloqiy kompetensiyalar esa professional etik me'yorlar, mas'uliyat va o'quvchilarga hurmat hissini mustahkamlaydi.

Interaktiv va innovatsion pedagogik metodlar yordamida axloqiy va badiiy kompetensiyalarni uyg'un rivojlantirish bo'lajak musiqa o'qituvchilarining kasbiy va shaxsiy rivojlanishini ta'minlaydi. Madaniy meros, xususan Samarqand musiqiy an'analari, pedagogik jarayonda noyob manba sifatida ishlatiladi. Shu tariqa, pedagogik jarayon talabalarda madaniy ong, ijodiy fikrlash va pedagogik kompetensiyalarni rivojlantirishga xizmat qiladi, bo'lajak o'qituvchilarni yuqori professional darajada tayyorlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Шавдиров С. А. Подготовка будущих учителей к исследовательской деятельности //Педагогическое образование и наука. – 2017. – № 2. – С. 109-110.
2. Shavdirov S. A. Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons //Eastern European Scientific Journal. – 2017. – № 1. – С. 131-134.
3. Shovdirov S. Analyzing the sources and consequences of atmospheric pollution: A case study of the Navoi region //E3S Web of Conferences. – EDP Sciences, 2024. – T. 587. – C. 02016.
4. Shavdirov S. Method of organization of classes in higher education institutions using flipped classroom technology //AIP Conference Proceedings. – AIP Publishing LLC, 2025. – T. 3268. – № 1. – C. 070035.

5. Шавдиров С. А. Ўқувчиларда тасвирий саводхонликка оид ўқув компетенцияларини шакллантиришнинг педагогик-психологик жиҳатлари //Современное образование (Узбекистан). – 2017. – №. 6. – С. 15-21.
6. Shovdirov S. A. Tasviriy san’atni o‘qitishda o‘quvchilarning sohaga oid o‘quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari //Inter education & global study. – 2024. – №. 1. – С. 8-14.
7. Ibraimov X., Shovdirov S. Theoretical Principles of The Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students //Science and innovation. – 2023. – Т. 2. – №. B10. – С. 192-198.
8. Шавдиров С. А. ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОМУ О. И ПРИКЛАДНОМУ ИСКУССТВУ //INTERNATIONAL SCIENTIFIC REVIEW OF THE PROBLEMS AND PROSPECTS OF MODERN SCIENCE AND EDUCATION. – 2018. – С. 84-85.
9. Shovdirov S. TASVIRIY SAVODXONLIKKA OID O‘QUV KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA O‘QUVCHILARNI MANTIQUIY VA ABSTRAKT FIKRLASHGA O‘RGATISH //Евразийский журнал академических исследований. – 2023. – Т. 3. – №. 12. – С. 193-196.
10. Baymetov B. B., Shovdirov S. A. Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts //International Journal on Integrated Education. – 2023. – Т. 4. – №. 3. – С. 60-66.